

”W słowach kilku o wydrze, bobrze i wilku”

W tym roku Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych realizuje nowy projekt „W słowach kilku o wydrze, bobrze i wilku” dofinansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. Skąd pomysł na taki temat projektu? Wszystkie wymienione gatunki łączy kilka cech wspólnych. Po pierwsze podobna historia zmian liczebności populacji w naszym kraju, a więc gwałtowny spadek liczebności albo na skutek tępień, prześladowań i degradacji środowiska (bóbr i wilk), albo zanieczyszczenia środowiska (bóbr) i zredukowania dostępnej bazy pokarmowej (wydra). Wszystkie te gatunki żyjące na terenie Polski znalazły się w którymś momencie na skraju wymarcia. Po drugie, objęcie tych gatunków ochroną gatunkową, i aktywnym planem odbudowy populacji w przypadku bobra i wydry, zakończyło się sukcesem, doprowadzając do wzrostu liczebności populacji tych gatunków w Polsce. W związku z tym obecny stan populacji bobra szacuje się na około 20 000 osobników, wydry na 10-15 000 osobników a wilka na około 600-700 osobników. Po trzecie, i dla tego projektu kluczowe, wszystkie te gatunki, ze względu na swoje upodobania pokarmowe i sposób bytowania, mogą powodować straty finansowe w gospodarce człowieka. To skutkuje ich negatywnym postrzeganiem przez określone grupy społeczne i może zachęcać do stosowania łatwych, lecz krótkowzrocznych rozwiązań polegających na redukcji populacji. Głównym celem projektu jest zapobieganie pojawianiu się takich właśnie postaw poprzez edukację rozmaitych grup społecznych, poczynając od edukacji ekologicznej najmłodszych a kończąc na warsztatach dla społeczności lokalnych. Skupiając się na sposobach rozwiązywania różnorodnych problemów pragniemy utrwalić w świadomości globalną rolę nadrzędnych wartości przyrodniczych, które są dziedzictwem całego narodu a nie poszczególnych jednostek. Żyjemy w czasach niekontrolowanej gospodarki rabunkowej, której przyświeca krótkowzroczny cel: mieć jak najwięcej bez względu na cenę jaką musi ponieść środowisko naturalne. Niedawne katastrofy ekologiczne na ogromną skalę najlepiej ilustrują ten typ polityki. Jeśli chcemy aby przyszłe pokolenia mogły żyć w zdrowej atmosferze i również cieszyć się możliwością spędzania czasu na łonie dzikiej przyrody, musimy w naszym postrzeganiu świata i systemie wartości nadać przyrodzie nadrzędną wartość i zmienić sposób gospodarki na bardziej zrównoważony i uwzględniający wartości przyrodnicze jako nadrzędne w planowaniu działań gospodarczych. Wracając do tematyki projektu – celem szczegółowym jest uświadomienie roli wydry, bobra i wilka w ekosystemie i przybliżenie ich ekologii i biologii szerszemu gronu odbiorców.

Poprzez poznanie znaczenia tych gatunków w przyrodzie, łatwiej jest zgodzić się na niestosowanie radykalnych rozwiązań takich jak odstrzały. Dzięki zrozumieniu ich potrzeb środowiskowych i zwyczajów nie przez pryzmat własnych interesów, można sobie pozwolić na przyznanie tym gatunkom, pomimo ich często negatywnego wpływu na bezpośrednią gospodarkę człowieka (straty w stawach rybnych, w hodowlach owiec, podtapianie terenów rolnych i upraw), naturalnego prawa do istnienia. Spoglądając na sytuację z takiego punktu widzenia, można szukać sposobów na jak najbardziej bezkonfliktowe współistnienie i minimalizację szkód za pomocą innych środków niż tępienie gatunku. Do takiej postawy odpowiedzialności za wspólne dobro jakim jest przyroda odwołuje się nazwa strony internetowej projektu: www.wspolistnienie.eco.pl.

Tak jak poprzednie projekty Fundacji, np. „Wiedzą dzieci jak segregować śmieci”, „Cztery pory roku przedszkolaka”, „Sowy Polski” (szczegółowe informacje o wszystkich projektach Fundacji można znaleźć na stronie internetowej: <http://www.fwie.eco.pl/fwie/projects.php>), ten projekt ma również bardzo rozbudowaną część edukacyjną. Przygotowywany jest pakiet edukacyjny, w skład którego wejdą scenariusze zajęć i prezentacje multimedialne o każdym z gatunków, a także gry i zabawy edukacyjne (domino, gra planszowa, puzzle). Pakiety będą przekazywane placówkom w których przeprowadzone zostaną przez trenerów z Fundacji warsztaty edukacyjne dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym i przedszkolnym. Przewiduje się przeprowadzenie około 500 warsztatów w 9 województwach, gdzie - ze względu na zasięg występowania tych gatunków – konflikty z człowiekiem są najczęstsze.. Tak duży nacisk na edukację ekologiczną najmłodszych ma swój odpowiednik w powiedzeniu: „Czym skorupka za młodu nasiąknie..”, gdyż to właśnie następne pokolenie obejmie cywilizacyjne dziedzictwo po nas wraz z całym bagażem widocznych konsekwencji degradacji środowiska naturalnego, zanieczyszczenia wód, powietrza, rabunkowego wycinania lasów i rabunkowej gospodarki surowcami naturalnymi. Zastanówmy się, czy zostaliśmy wystarczająco przygotowani do zrozumienia otaczającego nas świata. Od tego w jaki sposób będziemy przedstawiać młodemu pokoleniu wartość przyrody zależy jakie zostaną przez nie podjęte decyzje dotyczące ważnych aspektów ochrony przyrody. Umiejętność właściwego współżycia ludzi z przyrodą należy „zaszczepiać” dzieciom od najmłodszych lat. Aby jednak były one przekonane o konieczności ochrony przyrody, szanowały i doceniały ją, muszą ją zrozumieć, najlepiej poprzez zabawy problemowe wywołujące reakcje emocjonalne. Tylko wtedy zamiast suchej wiedzy przyrodniczej dzieci zaczną wczuwać się w przyrodę i tworzyć z nią emocjonalne związki. Celem tego konkretnego projektu jest zdemitologizowanie takich kontrowersyjnych gatunków jak bóbr, wilk i wydra, które - poza wąskim gronem

przyrodników - postrzegane są w masowej świadomości często jako szkodniki zagrażające hodowlom i ich produktom.. Dlatego ten projekt ma na celu przybliżenie biologii, ekologii i zachowania tych gatunków i ukazania ich roli w ekosystemie, jako jego naturalnych składników. Poprzez gry i zabawy dzieci będą poznawać te gatunki i będą rozumiały ich znaczenie w środowisku przyrodniczym. Dzieci będą miały okazję między innymi wejść w skórę wilka i pozorować życie wilczej watahy grając w grę planszową, albo dowiedzieć się w jaki sposób bóbr, wilk i wydra były postrzegane przez Indian Ameryki Północnej, dlaczego budowano totemy im poświęcone i jak brzmiały ich nazwy w języku Indian. Oczywiście scenariusze, gry i zabawy są tak przygotowane, że powyższe gatunki są pretekstem do zrozumienia ogólnych praw zawiadujących przyrodą. Dzieci dowiedzą się jak wygląda łańcuch pokarmowy i jakie prawa rządzą piramidą ekologiczną a także jakie warunki muszą być spełnione aby zwierzęta te mogły przetrwać w swoim środowisku. Wszystkie placówki edukacyjne- szkoły i przedszkola, które wezmą udział w warsztatach, będą gorąco zachęcane do wzięcia udziału w ciekawych konkursach, w których będzie można zdobyć cenne nagrody (szczegóły konkursów na stronie internetowej projektu). Oprócz warsztatów dla dzieci i młodzieży zostaną też przeprowadzone warsztaty dla nauczycieli informujące o celach projektu i sposobach posługiwania się pakietem edukacyjnym. Oprócz edukacji ekologicznej adresowanej do dzieci i młodzieży niezwykle ważnym aspektem tego projektu jest edukacja dorosłych, ze szczególnym uwzględnieniem osób, które z racji możliwych strat finansowych skłonne są postrzegać wilka, wydrę lub bobra w kategorii szkodnika. Dlatego w ramach projektu powstają również publikacje popularno-naukowe o każdym z tych gatunków, przygotowywane przez specjalistów. Rolą tych publikacji oprócz przybliżenia biologii, ekologii i zachowania wydry, bobra i wilka będzie przede wszystkim wyjaśnienie hodowcom i rolnikom w jaki sposób chronić się przed stratami powodowanymi przez te zwierzęta i w jaki sposób, gdy już do takich strat dojdzie, dochodzić swoich praw i ubiegać się o odszkodowania. Publikacje te będą rozdawane na warsztatach dla społeczności lokalnych prowadzonych również przez specjalistów zajmujących się zawodowo konkretnym gatunkiem. Dodatkowo w ramach projektu powstaną filmy dokumentalne o każdym z tych gatunków, których celem będzie ukazanie problemu szerszemu gronu odbiorców. Powstanie także popularnonaukowy film w wersji telewizyjnej dotyczący wydry bobra i wilka, który mamy nadzieję przyczyni się do zmiany negatywnego wizerunku tych zwierząt w świadomości większości Polaków i skłoni do refleksji nad przyjęciem odpowiedzialnych postaw wobec wartości przyrodniczych. Zapraszamy do udziału w projekcie.

Joanna Reszka, Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych